

USTAWA
z dnia 25 września 1981 r.

o przedsiębiorstwach państwowych

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Przedsiębiorstwo państwowe jest samodzielnym, samorządnym i samofinansującym się przedsiębiorcą posiadającym osobowość prawną.

Art. 2.

1. Organy przedsiębiorstwa samodzielnie podejmują decyzje oraz organizują działalność we wszystkich sprawach przedsiębiorstwa, zgodnie z przepisami prawa i w celu wykonania zadań przedsiębiorstwa.
2. Organy państwowe mogą podejmować decyzje w zakresie działalności przedsiębiorstwa państwowego tylko w wypadkach przewidzianych przepisami ustawowymi

Art. 3.

1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi zakres stosowania przepisów ustawy do przedsiębiorstw państwowych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych i Narodowemu Bankowi Polskiemu.
- 1a. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb działalności przedsiębiorstw, o których mowa w ust. 1, w sprawach, do których na podstawie ust. 1 nie stosuje się przepisów niniejszej ustawy.
2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi również zakres stosowania przepisów ustawy do przedsiębiorstw państwowych wykonujących w całości lub w przeważającej części zadania dla potrzeb obronności i bezpieczeństwa Państwa, a także do wykonujących te zadania jednostek organizacyjnych innych przedsiębiorstw.

Art. 4.

1. Przepisów ustawy, z wyjątkiem przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz o prowizji od zysku przedsiębiorstwa państwowego, nie stosuje się do:

Opracowano na podstawie: t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981, Nr 240, poz. 2055, z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 167, poz. 1399, z 2006 r. Nr 107, poz. 721, Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 180, poz. 1109, z 2009 r. Nr 157, poz. 1241, Nr 219, poz. 1707, z 2012 r. poz. 459.

- 1) (skreślony),
 - 2) przedsiębiorstwa państwowego „Porty Lotnicze”,
 - 3) przedsiębiorstwa państwowego Polskie Linie Lotnicze „LOT”.
 - 4) (uchylony).
2. Przepisów ustawy, z wyjątkiem przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym, nie stosuje się do:
- 1) banków,
 - 2) (skreślony),
 - 3) państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych”.

Rozdział 2

Tworzenie przedsiębiorstw państwowych

Art. 5.

Przedsiębiorstwa państwowe mogą być tworzone jako:

- 1) przedsiębiorstwa działające na zasadach ogólnych,
- 2) przedsiębiorstwa użyteczności publicznej.

Art. 6.

1. Przedsiębiorstwa użyteczności publicznej mają przede wszystkim na celu bieżące i nieprzerwane zaspokajanie potrzeb ludności. W szczególności przedsiębiorstwa te mają na celu produkcję lub świadczenie usług w zakresie:
 - 1) inżynierii sanitarnej,
 - 2) komunikacji miejskiej,
 - 3) zaopatrzenia ludności w energię elektryczną, gazową i ciepłą,
 - 4) zarządu państwowymi zasobami lokalowymi,
 - 5) zarządu państwowymi terenami zielonymi,
 - 6) (uchylony),
 - 7) usług pogrzebowych i utrzymania urządzeń cmentarnych,
 - 8) usług kulturalnych.
2. Organ założycielski, w granicach obowiązujących przepisów, określa zakres i warunki, na jakich przedsiębiorstwa użyteczności publicznej obowiązane są świadczyć usługi na rzecz ludności.
3. Organ założycielski ma obowiązek dotowania działalności przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, którego działalność jest nierentowna, ale konieczna ze względu na potrzebę zaspokajania potrzeb ludności.
4. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa warunki i zasady działania przedsiębiorstw użyteczności publicznej.

Art. 7.

1. Przedsiębiorstwa państwowe tworzą:

- 1) naczelne oraz centralne organy administracji państwowej,
- 2) Narodowy Bank Polski i banki państwowe,
zwane w dalszych przepisach ustawy organami założycielskimi.
2. W uzasadnionych wypadkach inny organ państwowy niż organ określony w ust. 1 może utworzyć przedsiębiorstwo państwowe po porozumieniu z naczelnym lub centralnym organem administracji państwowej właściwym ze względu na rodzaj działalności tworzonego przedsiębiorstwa.
3. Akt o utworzeniu przedsiębiorstwa określa jego nazwę, rodzaj, siedzibę i przedmiot działania.
4. Akt o utworzeniu przedsiębiorstwa użyteczności publicznej może określać również zasady i warunki powoływania zakładów, filii, oddziałów oraz innych wewnętrznych jednostek organizacyjnych przedsiębiorstwa, które sporządzają bilans.

Art. 8. (skreślony).

Art. 9.

1. Utworzenie przedsiębiorstwa państwowego poprzedza postępowanie przygotowawcze, które ma na celu zbadanie i ocenę potrzeby oraz warunków utworzenia przedsiębiorstwa.
2. Organ zamierzający utworzyć przedsiębiorstwo państwowe powołuje w tym celu zespół przygotowawczy, który dokonuje niezbędnych ustaleń i przedstawia swoją opinię.

Rozdział 3
Przedsiębiorstwa mieszane

Art. 10.

1. Organy administracji państwowej mogą tworzyć i likwidować przedsiębiorstwa międzynarodowe wspólnie z innymi państwami.
2. Warunki tworzenia i likwidowania oraz zasady funkcjonowania takich przedsiębiorstw określają porozumienia i umowy między zainteresowanymi państwami.

Art. 11.

Przedsiębiorstwo państwowe może w celach gospodarczo uzasadnionych tworzyć jednostki gospodarcze, przewidziane w przepisach prawa.

Rozdział 4
Statut przedsiębiorstwa

Art. 12.

1. Statut przedsiębiorstwa reguluje strukturę organizacyjną przedsiębiorstwa oraz inne sprawy przewidziane w niniejszej ustawie.

2. Statut uchwała ogólne zebranie pracowników na wniosek dyrektora przedsiębiorstwa.

Art. 13.

1. Zatwierdzenia przez organ założycielski wymagają statuty następujących przedsiębiorstw państwowych:
 - 1) użyteczności publicznej,
 - 2) handlu zagranicznego,
 - 3) stacji radiowych i telewizyjnych, przemysłu teleelektronicznego, transportu samochodowego i budownictwa łączności,
 - 4) Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz zakładów naprawczych taboru kolejowego.
- 1a. W przedsiębiorstwie użyteczności publicznej, dla którego organem założycielskim jest wojewoda i którego działalność wykracza poza obszar województwa, statut zatwierdza wojewoda w porozumieniu z ministrem właściwym ze względu na przedmiot działalności przedsiębiorstwa.
2. Podjęcie decyzji w sprawie zatwierdzenia statutu powinno nastąpić w możliwie krótkim terminie, nie dłuższym jednak niż 3 miesiące od przedłożenia statutu organowi założycielskiemu.

Rozdział 5

Rejestr przedsiębiorstw państwowych

Art. 14.

Przedsiębiorstwo państwowe podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 15. (skreślony).

Art. 16.

Przedsiębiorstwo państwowe uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 17. (skreślony).

Rozdział 6

Łączenie, podział, likwidacja i upadłość przedsiębiorstw

Art. 18.

1. Łączenie i podział przedsiębiorstwa państwowego utworzonego w trybie określonym w art. 7 zarządza organ założycielski z własnej inicjatywy, za zgodą rady pracowniczej bądź na wniosek rady pracowniczej przedsiębiorstwa lub na wniosek kierownika zakładu przedsiębiorstwa wielozakładowego, poparty przez radę

pracowniczą zakładu lub nie mniej niż 50% załogi zakładu, w którym nie ma rady pracowniczej.

2. W celu lepszego wykorzystania środków produkcji oraz poprawy efektywności gospodarki właściwy ze względu na przedmiot działania przedsiębiorstw minister może podejmować decyzje w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego:

- 1) z własnej inicjatywy,
- 2) na wniosek organu założycielskiego lub rady pracowniczej przedsiębiorstwa,
- 3) na wniosek rady pracowniczej i kierownika zakładu sporządzającego bilans lub kierownika takiego zakładu, w którym nie ma rady pracowniczej,

po zasięgnięciu opinii organu założycielskiego oraz organów przedsiębiorstwa. Od decyzji tych przysługuje sprzeciw na podstawie art. 63.

Art. 18a.

1. Likwidacja przedsiębiorstwa państwowego polega na zadysponowaniu jego składnikami materialnymi i niematerialnymi, o których mowa w art. 55¹ Kodeksu cywilnego, i wykreśleniu przedsiębiorstwa państwowego z Krajowego Rejestru Sądowego, po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli.

2. (skreślony).

3. (skreślony).

Art. 19.

1. Likwidacja przedsiębiorstwa państwowego może nastąpić, jeżeli:

1) przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą ze stratą w ciągu kolejnych sześciu miesięcy,

1a) (skreślony),

2) prawomocnym wyrokiem sądu lub ostateczną decyzją administracyjną zakazano przedsiębiorstwu działania we wszystkich dziedzinach objętych dotychczasowym przedmiotem działania, a przedsiębiorstwo nie podjęło działalności w innej dziedzinie.

3) z wnioskiem takim zwróci się zarząd komisaryczny,

4) ponad połowę aktywów ogółem przedsiębiorstwa łącznie:

a) stanowią udziały, inne tytuły uczestnictwa w spółkach lub obligacje,

b) oddano do używania innym osobom na podstawie umów prawa cywilnego.

2. Decyzję o likwidacji podejmuje organ założycielski z własnej inicjatywy bądź na wniosek rady pracowniczej przedsiębiorstwa, o ile minister właściwy do spraw Skarbu Państwa nie zgłosi sprzeciwu, wraz z uzasadnieniem, w terminie dwóch tygodni.

Art. 20.

Od decyzji organu założycielskiego, o której mowa w art. 19 ust. 2, radzie pracowniczej i dyrektorowi przedsiębiorstwa przysługuje sprzeciw w trybie art. 63.

Art. 21.

Z chwilą postawienia przedsiębiorstwa państwowego w stan likwidacji:

- 1) organ założycielski odwołuje dyrektora przedsiębiorstwa i wyznacza likwidatora,
- 2) ulegają rozwiązaniu, z mocy prawa, organy samorządu załogi przedsiębiorstwa,
- 3) kompetencje rady pracowniczej do zatwierdzania rocznych sprawozdań finansowych przedsiębiorstw państwowych, postawionych w stan likwidacji, wykonuje organ założycielski.

Art. 22.

1. Zamiar wraz z założeniami dokonania połączenia, podziału oraz likwidacji przedsiębiorstwa państwowego przedstawia się w formie pisemnej ogólnemu zebraniu pracowników lub radzie pracowniczej przedsiębiorstwa oraz związkowi zawodowym działającym w przedsiębiorstwie w celu uzyskania opinii.
2. W wypadku wniosku o likwidację przedsiębiorstwa opinia może zawierać propozycje zmierzające do wyprowadzenia przedsiębiorstwa z trudnej sytuacji gospodarczej.

Art. 23.

1. Przed podjęciem decyzji o połączeniu, podziale lub likwidacji przedsiębiorstwa przeprowadza się postępowanie przygotowawcze.
2. Do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego organ założycielski powołuje zespół przygotowawczy. Zespół ten ma zbadać przyczyny, cel, potrzebę i warunki zamierzonych zmian organizacyjnych oraz przedstawić opinię, a w przypadku likwidacji – jej program.

Art. 24.

Przedsiębiorstwo państwowe może być postawione w stan upadłości.

Art. 24a.

1. Z dniem ogłoszenia upadłości przedsiębiorstwa państwowego:
 - 1) organ założycielski odwołuje dyrektora przedsiębiorstwa i wyznacza reprezentanta upadłego,
 - 2) ulegają rozwiązaniu, z mocy prawa, organy samorządu załogi przedsiębiorstwa.
2. Wynagrodzenie reprezentanta upadłego ustala sędzia komisarz, na wniosek organu założycielskiego, zgodnie z przepisami prawa upadłościowego.
3. Wynagrodzenie reprezentanta upadłego wypłacane jest z funduszu masy upadłości i zaliczane do kosztów postępowania upadłościowego.

Art. 24b.

Z dniem ogłoszenia o wszczęciu postępowania upadłościowego wobec likwidowanego przedsiębiorstwa postępowanie likwidacyjne ulega zawieszeniu, a następnie, z dniem ogłoszenia upadłości, umorzeniu z mocy prawa.

Art. 24c.

W sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą mają zastosowanie przepisy prawa upadłościowego.

Art. 25.

1. (uchylony).
2. (uchylony).

Rozdział 7**Organizacja przedsiębiorstwa państwowego****Art. 26.**

1. Tworzenie zakładów i innych jednostek organizacyjnych przedsiębiorstwa państwowego, system kontroli wewnętrznej, stosunki prawne między jednostkami organizacyjnymi wchodzącymi w skład przedsiębiorstwa oraz zasady występowania w stosunkach prawnych z innymi jednostkami organizacyjnymi określa statut przedsiębiorstwa.
2. W przedsiębiorstwie wielozakładowym zakres spraw i obowiązków zakładów powinien odpowiadać charakterowi ich działalności oraz warunkom i potrzebom.

Art. 27.

1. Regulamin organizacyjny przedsiębiorstwa państwowego określa szczegółowo zakres działania, podział czynności i odpowiedzialność osób pełniących funkcje kierownicze i samodzielne w przedsiębiorstwie.
2. Regulamin organizacyjny przedsiębiorstwa ustala dyrektor po zasięgnięciu opinii rady pracowniczej.

Art. 28.

1. Statut przedsiębiorstwa państwowego może przewidywać powołanie jako organów doradczych i opiniodawczych dyrektora – kolegium przedsiębiorstwa oraz rady techniczno-ekonomicznej.
2. Członków tych organów powołuje dyrektor przedsiębiorstwa.

Art. 29.

1. Statut przedsiębiorstwa może przewidywać powołanie przez dyrektora przedsiębiorstwa komisji do rozstrzygnięcia sporów majątkowych między jednostkami organizacyjnymi, wchodzącymi w skład przedsiębiorstwa.
2. Komisji przewodniczy radca prawny przedsiębiorstwa.
3. Jeżeli statut nie stanowi inaczej, orzeczenie komisji jest ostateczne.

Rozdział 8**Organy przedsiębiorstwa państwowego****Art. 30.**

Organami przedsiębiorstwa państwowego są: ogólne zebranie pracowników (delegatów), rada pracownicza i dyrektor przedsiębiorstwa.

Art. 31.

Kompetencje ogólnego zebrania pracowników (delegatów) i rady pracowniczej określa ustawa o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego.

Art. 32.

1. Dyrektor przedsiębiorstwa państwowego zarządza przedsiębiorstwem i reprezentuje je na zewnątrz.
2. Dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, działając zgodnie z przepisami prawa, podejmuje decyzje samodzielnie i ponosi za nie odpowiedzialność.

Art. 33.

1. Dyrektora przedsiębiorstwa państwowego powołuje rada pracownicza.
2. W przedsiębiorstwach nowo organizowanych pierwszego dyrektora przedsiębiorstwa powołuje organ założycielski. W tym samym trybie organ założycielski może powołać dyrektora, jeżeli rada pracownicza przedsiębiorstwa w terminie 6 miesięcy nie wykorzystwała uprawnień przewidzianych w ust. 1.
3. Do czasu powołania dyrektora w przedsiębiorstwach nowo organizowanych organ założycielski może wyznaczyć tymczasowego kierownika przedsiębiorstwa na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy. Przepis ten nie narusza uprawnienia, o którym mowa w zdaniu pierwszym ust. 2.

Art. 33a.

Organ uprawniony do powołania dyrektora może wyznaczyć tymczasowego kierownika przedsiębiorstwa również w innych przypadkach niż określone w art. 33 i 41, a w szczególności:

- 1) odwołania dyrektora,
- 2) rezygnacji dyrektora z zajmowanego stanowiska,
- 3) wygaśnięcia okresu, na jaki dyrektor był powołany,
- 4) zawieszenia przez sąd postępowania upadłościowego,

- 5) zakończenia lub przerwania postępowania naprawczego,
- 6) rozwiązania ze skutkiem natychmiastowym umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem lub z upływem terminu jej wypowiedzenia,
- 7) śmierci dyrektora.

Art. 34.

1. Dyrektora przedsiębiorstwa użyteczności publicznej powołuje i odwołuje organ założycielski.
- 1a. W przedsiębiorstwie użyteczności publicznej, dla którego organem założycielskim jest wojewoda i którego działalność wykracza poza obszar województwa, dyrektora przedsiębiorstwa powołuje i odwołuje wojewoda w porozumieniu z ministrem właściwym ze względu na przedmiot działalności przedsiębiorstwa.
2. Od decyzji organu założycielskiego, o której mowa w ust. 1 i 1a, przysługuje radzie pracowniczej sprzeciw w trybie art. 63.

Art. 35.

1. Dyrektora przedsiębiorstwa powołuje się spośród kandydatów wyłonionych w drodze konkursu. Powołanie dyrektora bez przeprowadzenia konkursu jest nieważne.
2. W skład komisji konkursowej wchodzi trzy osoby wskazane przez organ założycielski i dwie wskazane przez radę pracowniczą.
3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa organizację i tryb przeprowadzania konkursu.

Art. 36.

Dyrektora przedsiębiorstwa powołuje się na okres 5 lat lub na czas nieokreślony.

Art. 37.

1. Rada pracownicza może odwołać dyrektora przedsiębiorstwa za zgodą organu założycielskiego. Organ założycielski przedstawia stanowisko w terminie jednego miesiąca od dnia wystąpienia rady pracowniczej w tej sprawie.
2. Odwołanie dyrektora bez zgody organu założycielskiego jest nieważne.
3. (skreślony).
4. W razie nieodwołania dyrektora przez radę pracowniczą z przyczyn, o których mowa w art. 42, dyrektora przedsiębiorstwa odwołuje organ założycielski.
5. Od decyzji, o której mowa w ust. 4, przysługuje radzie pracowniczej sprzeciw w trybie art. 63.

Art. 37a.

1. Organ założycielski może odwołać dyrektora, jeżeli:
 - 1) dyrektor w związku z pełnieniem funkcji dopuszcza się rażącego naruszenia prawa,
 - 2) zaistniały przesłanki określone w art. 52 § 1 lub art. 53 § 1 Kodeksu pracy,

- 3) przedsiębiorstwo państwowe przez co najmniej 3 kolejne miesiące nie wypełnia wobec Skarbu Państwa zobowiązań z tytułu podatków,
 - 4) (uchylony).
2. Od decyzji o odwołaniu dyrektora z przyczyn określonych w ust. 1 radzie pracowniczej nie przysługuje sprzeciw w trybie art. 63.
 3. (uchylony).

Art. 38.

Jeżeli w stosunku do decyzji odwołującej dyrektora przedsiębiorstwa państwowego został zgłoszony sprzeciw, rozwiązanie stosunku pracy z odwołanym dyrektorem następuje w trybie i na zasadach określonych w art. 70–72 Kodeksu pracy po cofnięciu sprzeciwu przez organ, który go wniósł, albo oddaleniu przez sąd wniosku o uchylenie decyzji (uchwały) o odwołaniu dyrektora.

Art. 39.

1. W wypadku odwołania dyrektora przysługuje odprawa w wysokości *sześcioletniego wynagrodzenia*¹⁾.
2. Odprawa nie przysługuje, gdy odwołanie nastąpiło:
 - 1) na wniosek dyrektora,
 - 2) z przyczyn określonych w art. 37a ust. 1,
 - 3) z przyczyn uzasadniających rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika oraz z przyczyn, o których mowa w art. 42,
 - 4) w związku z likwidacją przedsiębiorstwa, podziałem bądź ogłoszeniem jego upadłości,
 - 5) w związku z przejściem dyrektora na emeryturę lub rentę i nabyciem przez niego uprawnień do otrzymania jednorazowej odprawy pieniężnej z tego tytułu.
3. Odprawa nie przysługuje, jeżeli po ustaniu stosunku pracy odwołany dyrektor powołany został na stanowisko tymczasowego kierownika przedsiębiorstwa lub przyjął obowiązki zarządcy komisarycznego bądź zarządcy przedsiębiorstwa.
4. Odprawę wypłaca się w dniu rozwiązania stosunku pracy.

Art. 40.

1. Czynności prawne w zakresie stosunku pracy dyrektora przedsiębiorstwa wykonuje organ uprawniony do powołania dyrektora.
2. Organ powołujący dyrektora przedsiębiorstwa państwowego proponuje warunki pracy i płacy osobom przystępującym do konkursu na dyrektora.

¹⁾ Obecnie dyrektorowi może być przyznana odprawa w wysokości nie wyższej niż trzykrotność wynagrodzenia miesięcznego (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 306, art. 12 i 13).

Art. 41.

1. Rada pracownicza uprawniona do powołania dyrektora może go zawiesić w czynnościach na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, jeżeli dalsze pełnienie przez niego funkcji zagraża podstawowym interesom przedsiębiorstwa. Na okres zawieszenia rada pracownicza wyznacza tymczasowego kierownika przedsiębiorstwa.
2. Od decyzji o zawieszeniu służy dyrektorowi przedsiębiorstwa oraz organowi założycielskiemu sprzeciw w trybie art. 63. Wniesienie sprzeciwu nie wstrzymuje wykonania decyzji.
3. W okresie zawieszenia dyrektor przedsiębiorstwa zachowuje prawo do dotychczasowego wynagrodzenia oraz inne uprawnienia wynikające ze stosunku pracy.

Art. 42.

1. Dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, jego zastępca, główny księgowy, osoby zatrudnione na stanowiskach równorzędnych oraz członkowie rady pracowniczej nie mogą mieć udziałów lub akcji przedsiębiorców tworzonych przez to przedsiębiorstwo, a także pozostawać w nich w stosunku pracy, ani świadczyć pracy na ich rzecz na podstawie innego tytułu prawnego. Zakaz ten nie dotyczy członkostwa w radach nadzorczych.
2. Naruszenie przepisu ust. 1 jest podstawą odwołania ze stanowiska lub wypowiedzenia stosunku pracy. Przepisu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz. U. Nr 24, poz. 123, z 1986 r. Nr 17, poz. 88, z 1987 r. Nr 33, poz. 181, z 1989 r. Nr 10, poz. 57, z 1990 r. Nr 17, poz. 99, z 1991 r. Nr 2 poz. 6, z 1996 r. Nr 24, poz. 110 i Nr 118, poz. 561 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272) nie stosuje się.
3. Przepis ust. 1 nie narusza przepisów o szczególnych obowiązkach osób wykonujących kierownicze funkcje u przedsiębiorców.

Art. 43.²⁾

1. *Dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, jego zastępca, główny księgowy oraz osoby zatrudnione na stanowiskach równorzędnych mają prawo do prowizji od zysku przedsiębiorstwa państwowego, zwanej dalej „prowizją”.*
2. *Podstawę naliczania prowizji stanowi zysk bilansowy pomniejszony o podatek od wzrostu wynagrodzeń.*
3. *Kwota prowizji obciąża zysk bilansowy roku obliczeniowego, pomniejszony o podatek dochodowy, dywidendę i inne zobowiązania wobec budżetu oraz nagrody i premie z zysku.*
4. *Prowizja nie stanowi składnika wynagrodzenia.*
5. *Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zasady przyznawania prowizji oraz jakie osoby należy rozumieć przez osoby zatrudnione na stanowiskach równorzędnych.*
6. *(uchylony).*

²⁾ Obecnie osobom, o których tu mowa, nie przysługuje prowizja od zysku (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 306, art. 7).

Art. 44.

Zastępcę dyrektora przedsiębiorstwa oraz głównego księgowego powołuje i odwołuje dyrektor przedsiębiorstwa za zgodą rady pracowniczej.

Art. 45.

1. Rada pracownicza przedsiębiorstwa może wystąpić do organu założycielskiego z wnioskiem o odwołanie dyrektora przedsiębiorstwa powołanego przez ten organ, jeżeli dyrektor:
 - swoją działalnością poważnie narusza przepisy prawa,
 - swoją nieprawidłową pracą powoduje, że przedsiębiorstwo nie osiąga zadowalających wyników gospodarczych.
2. Rada pracownicza może wystąpić do dyrektora przedsiębiorstwa z umotywowanym wnioskiem o odwołanie zastępcy dyrektora.
3. Organ, który otrzymał wniosek rady pracowniczej w sprawie określonej w ust. 1, zobowiązany jest w ciągu dwóch tygodni uwzględnić wniosek albo przeprowadzić postępowanie wyjaśniające. Jeżeli zarzuty w toku postępowania wyjaśniającego zostaną potwierdzone, organ założycielski obowiązany jest w ciągu siedmiu dni uwzględnić wniosek.
4. W wypadku rozbieżności stanowisk w odniesieniu do wyników postępowania wyjaśniającego rada pracownicza może zgłosić sprzeciw, który podlega rozpatrzeniu w trybie art. 63.

Rozdział 8a**Umowa o zarządzanie przedsiębiorstwem****Art. 45a.**

1. Organ założycielski może powierzyć zarządzanie przedsiębiorstwem państwowym osobie fizycznej lub prawnej.
- 1a. Powierzenie zarządzania przedsiębiorstwem może nastąpić:
 - 1) z inicjatywy organu założycielskiego za zgodą rady pracowniczej i ogólnego zebrania pracowników (delegatów) przedsiębiorstwa,
 - 2) na wniosek rady pracowniczej przedsiębiorstwa za zgodą ogólnego zebrania pracowników (delegatów).
- 1b. Z inicjatywą powierzenia zarządzania przedsiębiorstwem może wystąpić również zarządca komisaryczny, o ile istnieją przesłanki do uchylecia zarządu komisarycznego, o którym mowa w art. 69 ust. 1.
- 1c. Wniosek zarządcy komisarycznego powinien być poparty:
 - 1) pozytywnym wynikiem referendum przeprowadzonego w przedsiębiorstwie albo
 - 2) pozytywną opinią działających w przedsiębiorstwie organizacji związkowych, pod warunkiem, że członkowie tych organizacji stanowią ponad połowę pracowników przedsiębiorstwa.

2. Powierzenie zarządzania następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie krótszy niż trzy lata, między Skarbem Państwa reprezentowanym przez organ założycielski a zarządcą (umowa o zarządzanie przedsiębiorstwem).
3. Umowa o zarządzanie przedsiębiorstwem powinna określać w szczególności:
 - 1) obowiązki zarządcy w zakresie bieżącego zarządzania oraz zmian i usprawnień w przedsiębiorstwie,
 - 2) zasady wynagradzania zarządcy, z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. Nr 26, poz. 306 oraz z 2001 r. Nr 85, poz. 924 i Nr 154, poz. 1799),
 - 3) kryteria oceny efektywności zarządzania,
 - 4) odpowiedzialność za powierzone przedsiębiorstwo.
4. Jeżeli zarządcą jest osoba prawna, umowa powinna przewidywać, kto w jej imieniu będzie dokonywał czynności zarządu.
5. Zarządca, a w przypadku, o którym mowa w ust. 4, osoba działająca w jego imieniu, jest umocowany do składania wszelkich oświadczeń woli w imieniu zarządzanego przedsiębiorstwa.
6. (skreślony).

Art. 45b.

1. Z chwilą objęcia obowiązków przez zarządcę:
 - 1) organy samorządu załogi ulegają rozwiązaniu z mocy prawa,
 - 2) organ założycielski odwołuje dyrektora przedsiębiorstwa,
 - 3) zarządca przejmuje kompetencje dyrektora przedsiębiorstwa i organów samorządu załogi, z wyjątkiem:
 - a) prawa sprzeciwu wobec decyzji organu założycielskiego,
 - b) przyjmowania i zatwierdzania sprawozdania finansowego,
 - c) dokonywania podziału na fundusze wygoszodarowanego zysku przez przedsiębiorstwo oraz zasad wykorzystania tych funduszy.
2. W przedsiębiorstwie państwowym, w którym zarządca objął swe obowiązki, organ założycielski ustanawia radę nadzorczą zgodnie z art. 59 i powierza jej wykonywanie stałego nadzoru nad działalnością przedsiębiorstwa.
3. Pracownicy przedsiębiorstwa wybierają jedną trzecią składu rady nadzorczej. Przepisy o wyborze członków rady pracowniczej stosuje się odpowiednio.
4. Kompetencje, o których mowa w ust. 1 w pkt 3 lit. b) i c), przejmuje organ założycielski. Organ założycielski może kompetencje te przekazać radzie nadzorczej.

Art. 45c.

1. Organ założycielski może rozwiązać ze skutkiem natychmiastowym umowę o zarządzanie przedsiębiorstwem, jeżeli:
 - 1) zarządca w związku z zarządzaniem przedsiębiorstwem dopuszcza się rażącego naruszenia prawa,

- 2) przedsiębiorstwo państwowe przez co najmniej 3 kolejne miesiące nie wypełnia zobowiązań wobec Skarbu Państwa z tytułu podatków,
 - 3) zarządca w sposób istotny naruszył postanowienia umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem,
 - 4) (uchylony).
2. Niezwłocznie po ustaniu umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem rada nadzorcza przedsiębiorstwa zarządza i przeprowadza wybory do organów samorządu załogi przedsiębiorstwa, chyba że zawarto umowę na dalszy okres.

Art. 45d. (uchylony).

Rozdział 9

Mienie przedsiębiorstwa

Art. 46.

1. Organ założycielski wyposaża przedsiębiorstwo w środki niezbędne do prowadzenia działalności określonej w akcie prawnym o jego utworzeniu.
 2. Przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewnia jego ochronę.
 3. Przedsiębiorstwo państwowe sprzedaje mienie zaliczone, zgodnie z odrębnymi przepisami, do rzeczowego majątku trwałego w drodze publicznego przetargu.
- 3a. W wypadku likwidacji przedsiębiorstwa państwowego:
- 1) sprzedaż środków trwałych może być również dokonana na podstawie oferty ogłoszonej publicznie bądź w wyniku rokowań podjętych na podstawie publicznego zaproszenia,
 - 2) likwidator może, za zgodą organu założycielskiego, przekazać gminie (związkowi międzygminnemu) lub państwowej osobie prawnej mienie przedsiębiorstwa państwowego nieobjęte przepisami o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe, o ile wierzycelności zostały zabezpieczone.
4. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady organizowania przetargu oraz warunki, w których dopuszcza się odstąpienie od przetargu.

Art. 46a.

1. Przedsiębiorstwo państwowe zgłasza organowi założycielskiemu zamiar dokonania czynności prawnej, mającej za przedmiot mienie przedsiębiorstwa zaliczone zgodnie z odrębnymi przepisami do rzeczowego lub finansowego majątku trwałego, polegającej na:
 - 1) wniesieniu do spółki lub fundacji,
 - 2) dokonaniu darowizny,
 - 3) nieodpłatnym oddaniu do używania innym podmiotom w drodze umów prawa cywilnego;organ założycielski może, w terminie miesiąca od dnia otrzymania zgłoszenia, nie wyrazić zgody na dokonanie czynności prawnej objętej zamiarem.

- 1a. Przepis ust. 1 stosuje się w wypadku zamiaru dokonania czynności prawnej polegającej na sprzedaży przez przedsiębiorstwo akcji lub udziałów, z wyjątkiem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu.
- 1b. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do czynności prawnych, które wymagają zezwolenia na podstawie przepisów *ustawy o spółkach z udziałem zagranicznym*³⁾.
- 1c. Przepis ust. 1 stosuje się w wypadku zamiaru wskazania przez przedsiębiorstwo państwowe swojego reprezentanta w zarządzie lub radzie nadzorczej spółki.
2. W przypadku niewyrażenia przez organ założycielski zgody na dokonanie czynności prawnych, o których mowa w ust. 1, organom przedsiębiorstwa przysługuje sprzeciw w trybie art. 63.
3. Do odpłatnego oddania mienia przedsiębiorstwa państwowego do używania innym podmiotom na podstawie umów prawa cywilnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 46 ust. 3 i 4.

Art. 46b.

Czynności prawne, dokonane z naruszeniem przepisów art. 46 ust. 3–4, oraz czynności prawne, o których mowa w art. 46a ust. 1, 1a i 1c, dokonane pomimo niewyrażenia zgody przez organ założycielski, są nieważne.

Art. 47.

Przedsiębiorstwo państwowe występuje w obrocie we własnym imieniu i na własny rachunek.

Art. 48.

Organ założycielski nie może pozbawić przedsiębiorstwa państwowego składników wydzielonego mu lub nabytego przez przedsiębiorstwo mienia, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 1.

Art. 49.

1. Z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa państwowego z rejestru przedsiębiorców mienie pozostałe po tym przedsiębiorstwie przejmuje wojewoda.
2. (uchylony).
3. Przejęte środki finansowe oraz środki finansowe uzyskane ze zbycia mienia, o którym mowa w ust. 1, stanowią przychody Funduszu Skarbu Państwa, o którym mowa w art. 56 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.⁴⁾) z przeznaczeniem na uzupełnienie środków brakujących na pokrycie kosztów procesów likwidacyjnych, postępowania upadłościowego oraz zarządu mieniem, o którym mowa w ust. 1.
4. (uchylony).

³⁾ Ustawa z dnia 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem zagranicznym została uchylona.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2055, z 2003 r. Nr 60, poz. 535 i Nr 90, poz. 844 oraz z 2004 r. Nr 6, poz. 39, Nr 116, poz. 1207, Nr 123, poz. 1291 i Nr 273, poz. 2703.

5. Mienie pozostałe po likwidacji przedsiębiorstwa państwowego, którego organem założycielskim był Minister Obrony Narodowej, podlega przekazaniu na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 30 maja 1996 r. o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. Nr 90, poz. 405 i Nr 156, poz. 775, z 1997 r. Nr 80, poz. 509 i Nr 121, poz. 770, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 95, poz. 1041 oraz z 2001 r. Nr 154, poz. 1800).

Art. 49a.

Nabycie mienia na podstawie art. 46 ust. 3a i art. 49 ust. 1 następuje zgodnie z zasadami Kodeksu cywilnego i jest nieodpłatne.

Rozdział 10

Przedstawicielstwo przedsiębiorstwa

Art. 50.

1. Do dokonywania czynności prawnych samodzielnie w imieniu przedsiębiorstwa państwowego upoważniony jest dyrektor. Zastępcy dyrektora oraz pełnomocnicy przedsiębiorstwa działają w granicach ich umocowania.
2. Jeżeli czynności prawne, dokonywane przez osoby określone w ust. 1, obejmują rozporządzanie prawem, którego wartość przekracza pięć tysięcy złotych, lub czynności te mogą spowodować powstanie zobowiązania przedsiębiorstwa do świadczenia o wartości powyżej pięciu tysięcy złotych, do skuteczności oświadczenia woli wymagane jest współdziałanie co najmniej dwóch osób.

Art. 51.

1. Pełnomocników ustanawia i odwołuje dyrektor przedsiębiorstwa.
2. Udzielenie pełnomocnictwa wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.
3. Udzielenie i odwołanie pełnomocnictwa podlega ujawnieniu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Nie dotyczy to pełnomocnictwa do dokonywania poszczególnych czynności oraz ustanawiania pełnomocników procesowych.

Rozdział 11

Działalność przedsiębiorstwa

Art. 52. (skreślony).

Art. 53.

Przedsiębiorstwo prowadzi działalność na zasadach racjonalnej gospodarki, samofinansowania oraz rachunku ekonomicznego.

Art. 54.

1. Przedsiębiorstwo prowadzi rzetelną rachunkowość oraz sporządza na jej podstawie bilans.
2. Bilans przedsiębiorstwa podlega weryfikacji przez państwowe organy kontroli na zasadach określonych w przepisach szczególnych.

Art. 55.

1. Przedsiębiorstwo państwowe może podjąć działalność w dziedzinie nieprzewidzianej w akcie o jego utworzeniu.
2. Jeżeli podjęcie nowej działalności prowadzi do zaniechania lub znacznego ograniczenia działalności przewidzianej w akcie o utworzeniu przedsiębiorstwa, organ założycielski może zobowiązać przedsiębiorstwa do zaprzestania nowej działalności.
3. Podjęcie nowej działalności podlega ujawnieniu w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Art. 56.

1. Dyrektor przedsiębiorstwa ma obowiązek zgłosić pisemnie radzie pracowniczej przedsiębiorstwa, bankowi finansującemu oraz organowi założycielskiemu, że przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą ze stratą.
2. W wypadku określonym w ust. 1, na wniosek rady pracowniczej przedsiębiorstwa lub z własnej inicjatywy, organ założycielski powoła komisję w celu zbadań i oceny stanu gospodarczego przedsiębiorstwa i przedstawienia wniosków.

Art. 57. (skreślony).

Rozdział 12**Nadzór nad przedsiębiorstwem państwowym****Art. 58.**

1. Organ założycielski dokonuje kontroli i oceny działalności przedsiębiorstwa oraz pracy dyrektora.
2. Organ założycielski ma prawo władczego wkraczania w sprawy przedsiębiorstwa tylko w wypadkach przewidzianych przepisami ustawowymi.

Art. 59.

Akt o utworzeniu przedsiębiorstwa może przewidzieć, że uprawnienia organu założycielskiego w zakresie nadzoru, określone w niniejszej ustawie, mogą być przekazane powołanej przez ten organ radzie nadzorczej.

Art. 60.

1. Organ założycielski ma prawo nałożyć na przedsiębiorstwo obowiązek wprowadzenia do planu przedsiębiorstwa zadania lub wyznaczyć przedsiębiorstwu za-

danie poza planem, jeżeli jest to niezbędne ze względu na potrzeby obrony kraju, w wypadku klęski żywiołowej bądź w celu wykonania zobowiązań międzynarodowych.

2. W wypadku określonym w ust. 1 organ założycielski zapewnia przedsiębiorstwu środki niezbędne do wykonania nałożonego na przedsiębiorstwo zadania.
3. Wykonanie zadania następuje na podstawie umowy zawartej między przedsiębiorstwem a jednostką organizacyjną wskazaną przy nakładaniu zadania.

Art. 61.

Organ założycielski, w razie stwierdzenia, że decyzja dyrektora jest sprzeczna z prawem, wstrzymuje jej wykonanie oraz zobowiązuje dyrektora do jej zmiany lub cofnięcia.

Art. 62. (skreślony).

Art. 63.

1. Dyrektorowi przedsiębiorstwa oraz radzie pracowniczej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu w stosunku do decyzji podjętych wobec przedsiębiorstwa przez organ sprawujący nad nim nadzór.
2. Sprzeciw wraz z jego uzasadnieniem wnosi się do organu, który decyzję wydał, w terminie siedmiu dni od daty jej przekazania. Wniesienie sprzeciwu wstrzymuje wykonanie decyzji.
3. W razie podtrzymania decyzji przez organ, do którego został skierowany sprzeciw, dyrektorowi przedsiębiorstwa oraz radzie pracowniczej przysługuje prawo wniesienia w ciągu siedmiu dni sprawy do sądu. Sąd w terminie czternastu dni wyznacza rozprawę.

Art. 64.

1. W razie doznania szkody z powodu wykonania decyzji organu sprawującego nadzór, przedsiębiorstwo może żądać od tego organu odszkodowania.
2. Spory wynikłe na tle przepisu ust. 1 rozstrzyga sąd.
3. Z żądaniem odszkodowania może wystąpić dyrektor przedsiębiorstwa lub rada pracownicza przedsiębiorstwa.

Rozdział 13

Postępowanie naprawcze

Art. 65.

1. Jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi działalność ze stratą, organ założycielski w porozumieniu z ministrem właściwy do spraw finansów publicznych może wszcząć postępowanie naprawcze, ustanawiając nad przedsiębiorstwem zarząd komisaryczny.

1a. (uchylony).

- 1b. Od decyzji organu założycielskiego, o której mowa w ust. 1, nie przysługuje sprzeciw.
2. Zarząd komisaryczny ustanawia się na czas oznaczony.
3. Ustanowienie zarządu komisarycznego i jego uchylenie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 66.

1. Organ założycielski wyznacza i odwołuje osobę sprawującą zarząd komisaryczny.
2. Z chwilą ustanowienia zarządu komisarycznego organy przedsiębiorstwa ulegają rozwiązaniu. Organ założycielski odwołuje dyrektora przedsiębiorstwa.
3. Osoba sprawująca zarząd komisaryczny przejmuje kompetencje organów przedsiębiorstwa, z wyjątkiem:
 - 1) przyjmowania i zatwierdzania sprawozdania finansowego,
 - 2) dokonywania podziału wygospodarowanego zysku przez przedsiębiorstwo na fundusze oraz zasad wykorzystania tych funduszy.
4. Kompetencje, o których mowa w ust. 3, przejmuje organ założycielski.

Art. 67.

1. Osoba sprawująca zarząd komisaryczny niezwłocznie po jego ustanowieniu jest obowiązana przedstawić organowi założycielskiemu do zatwierdzenia program naprawy przedsiębiorstwa.
2. Osoba sprawująca zarząd komisaryczny przedstawia organowi założycielskiemu co trzy miesiące sprawozdanie ze swojej działalności.

Art. 68.

Zasady sprawowania zarządu komisarycznego określa organ założycielski.

Art. 69.

1. Jeżeli ustaną przyczyny ustanowienia zarządu komisarycznego określone w art. 65 ust. 1, organ założycielski wyda zarządzenie o uchyleniu tego zarządu.
2. Organ założycielski może w każdym czasie uchylić zarząd komisaryczny i zarządzić likwidację przedsiębiorstwa, jeżeli dalsze wykonywanie programu, o którym mowa w art. 67 ust. 1, nie rokuje poprawy gospodarki przedsiębiorstwa.

Art. 70.

Koszty związane ze sprawowaniem zarządu komisarycznego obciążają przedsiębiorstwo państwowe.

Art. 71–73. (skreślone).**Art. 74.**

Uprawnienia ministra właściwego do spraw finansów, określone w niniejszej ustawie, wykonuje dyrektor właściwej izby skarbowej, w wypadku gdy funkcję organu założycielskiego pełni wojewoda.